

Sverre Steen-prisen 2019

Sverre Steen-prisen er en utmerkelse for fremragende formidling av historie på et høyt faglig nivå. Formidlingsaspektet har bestandig vært vesentlig side ved historiefaget. Kunnskapens vei fra academia til offentlighet skulle være kort. Sverre Steens egne bøker om ulike epoker og temaer i norgeshistorien, var i sin tid god folkelesning. I dag er faget mer internasjonalt orientert, og mange forskere prioriterer engelskspråklig publisering. Men publikums interesse for historie består, ikke minst takket være nye krefter som klarer å kombinere faglig grundighet med god fortellerkunst. Juryen for Sverre Steen-prisen vil i år hedre en relativt ung historiefornidler, som med solide kunnskaper, et skarpt blikk og en mesterlig språkføring evner å bringe eldre norsk historie ut til nye generasjoner lesere. Årets Sverre Steen-pris går til historiker og forfatter Tore Skeie, for boka *Hvitekryst. Om Olav Haraldsson og hans tid*.

Tore Skeie, født 1977, tok mastergrad i historie med en oppgave om adelsmannen Alv Erlingsson, som ble dømt for piratvirksomhet og henrettet i 1290. Erlingssons undergang ble i 2009 til en fengslende røverhistorie i bokform, og debutanten Skeie høstet lovord for arbeidet. I 2012 kom neste bok, *Jomfruen fra Norge*, som omhandlet kongsdynastier og ekteskapsallianser i middelalderen, der barn var brikker i storpolitiske spill. Deretter har Skeie gått løs på det han kaller en fembindsserie om «Kongenes tid». *Hvitekryst* fra 2018 er første bok ut.

Olav Haraldsson, mannen som etter sin død fikk tilnavnet Olav den hellige, er ingen ukjent figur i norsk historie. I boka *Hvitekryst* blir vikingkongen portrettert med vidvinkel, slik at leseren får en større forståelse av den turbulente verdenen han var en del av. Måten Skeie gjør dette på gir samtidig leserne verdifulle innsikter i hvordan historie blir til.

Hvitekryst er ikke et akademisk verk, skriver Tore Skeie. Det er imidlertid liten tvil om hans skolerte håndtering av kilder og sekundærlitteratur. Idealet om faglig etterrettelighet ligger til grunn for det dramaet som utspiller seg i teksten. Juryen vil særlig berømme Skeies evne til å ta leserne med på sine kildekritiske vurderinger og refleksjoner underveis. De bakes inn i fortellingen og gjør leseren bevisst på hvordan historikere resonnerer rundt stoffet som formidles. Skeie opererer ikke med presise referanser, men bak i boka presenteres kildehenvisningene til bokas kapitler, noen informative noter og en fyldig litteraturliste. Slik får leseren informasjon om hvor forfatteren har hentet sin kunnskap ifra.

Stoffet gjøres spennende helt fra første side, i en medrivende innledning der Snorre Sturlason både tas livet av og presenteres som historisk kilde. Ettersom Snorre skrev sin kongesaga et par hundreår etter at Olav Haraldsson levde, påpeker Skeie at han må suppleres og korrigeres. Skaldekvad, som trolig har beholdt sin opprinnelige form siden hendelsestidspunktet, kan inneholde nyttig informasjon, men også de må tolkes nennsomt. Tore Skeie beskriver skaldekvadene som «språklige fossiler i sagatekstene». De ble «forseglede skattekister av ord med kryptert historisk informasjon, som vi i dag kan lese, tusen år etter at de ble diktet.»

I tillegg til det norrøne materialet har Tore Skeie særlig anvendt ulike krøniker, som bidrar til en grensesprengende fortelling. Hovedpersonen veves inn i europeiske maktkamper og intriger, noe som gir historien et løft. Innimellom skildringene av voldsomme vikingtokter, er det passasjer som forklarer materielle forutsetninger og samfunnsforhold, som krigerkultur, teknologi, gudetrot og menneskesyn. Samtidig bringer fargerike personportretter leseren tettere innpå de historiske aktørene. Skeie demonstrerer at sakprosaens fortellerkunst kan være fullt på høyde med en god historisk roman.

Som ung viking dro Olav Haraldsson på røvertokt i flere retninger. Han bygde sitt omdømme, spant verdifulle nettverk og styrket sin posisjon gjennom rikdommen han samlet. Så dro han til Norge for å samle kongemakt. Samtidig skulle landet kristnes, i hvert fall i navnet, men denne siden av historien tones ned i Skeies beretning. Spennet mellom blodtørstig viking og from samfunnsbygger har gjort Olav Haraldsson til en gåtefull aktør i norgeshistorien. I *Hvitekrist* skreller Tore Skeie vekk mye av mytespinneriet og gjør han mer begripelig, samtidig som leseren selv må gjøre opp status underveis. Boka avslutter med en *cliffhanger*, det drar opp til slag på Stiklestad i 1030. En svekket Olav Haraldsson går sin skjebnetime i møte. «Men der en historie slutter, begynner en annen», skriver Skeie på siste side av fembindsverkets første bok, og gir seg selv en lissepasning til neste utgivelse i serien. Den lesende offentligheten har mer i vente fra en førsterangs historiefremidler.

Juryen vil med dette gratulere Tore Skeie med Sverre Steen-prisen for 2019.

3. mai 2019,

Kristin Øye Gjerde, Stavanger

Gunnar Winsnes Knutsen, Bergen

Christine Myrvang, Oslo